

Oererervaring in het Muziekgebouw

Muziek

Tallis, Nono, Kutavicius

- Grote Zaal maakt naam waar als flexibele ruimte.
- Veellagig universum Nono.

AMSTERDAM Zaterdagavond was niet alleen de avond van Luigi Nono, Thomas Tallis en Bronius Kutavicius, maar ook die van de Grote Zaal van het Muziekgebouw aan 't IJ. Die maakte zijn naam van flexibele ruimte waar en voegde zich soepel naar de verschillende eisen van de composities. Voor Tallis' *Spem in Alium* werd hij een vlakke rechthoek met in het centrum de dirigent James Wood. Rond het publiek en op de balkons vervoegden zich zangers en musici. De luisteraar kreeg de illusie dat hij

deelgenoot werd van een oererervaring: het ontstaan van klank.

Even later, na de pauze, liepen de rijen stoelen zoals gebruikelijk trapsgewijs op en stond de dirigent op het podium voor de Radio Kamer Filharmonie en een deel van het Groot Omroepkoor. Maar ook nu was er een akoestische attractie: voor de Nederlandse première van Nono's werk *Caminantes...Ayacucho*, was de oude elektronica van de componist ingevlogen, compleet met technici van de 'Experimentalstudio des SWR'. Gezien de beperkte houdbaarheid van apparatuur en software is het bepaald niet uitgesloten dat met dit concert niet alleen de eerste uitvoering in Nederland, maar ook de laatste heeft geklonken. Een troost: wie erbij is geweest, zal het veelkleurige gebied tussen een viooltoon en een zucht, tussen een fluisterende basfluit en voorbijrazende gebruis niet snel vergeten.

Caminantes...Ayacucho is een van de satellietcomposities die in de jaren tachtig rond het centrum van Nono's werk *Prometeo. Tragedia dell' ascolto* cirkelden. Na jaren van weinig componeren en veel nadenken was Nono (1929-1990) in een nieuwe creatieve fase beland. Het contact met de jonge Italiaan-

Tussen viooltoon en zucht, tussen basfluit en gebruis

se filosoof Massimo Cacciari leidde hem naar werken van Nietzsche, Wittgenstein, Musil, Benjamin. Zijn composities werden langer, onvoorspelbaarder, raadselachtiger, alsof de teksten van de denkers zich in het innerlijk van zijn composities etsten. Zijn liefde voor zijn stad Venetië, met de licht-

reflexen op het water, die een Venetiaan *gibigiane* noemt, en de klank van klokken en roezige bedrijvigheid sijpelde steeds dwingend door in zijn muziek. De constante in zijn werk was nog altijd zijn sociale engagement. *Caminantes...Ayacucho* eert de bewoners van Ayacucho, een oude stad in het Andesgebergte, die zich verzetten tegen de Spaanse overheersing. Maar het zijn de zuiver muzikale kwaliteiten die maken dat zijn laatste composities ver uitstijgen boven de periode waarin ze zijn ontstaan.

De lage altstem van de Duitse Susanne Otto, die Luigi Nono in gedachten had toen hij *Caminantes* schreef, en de basfluit van de Italiaan Roberto Fabbriciani, die eveneens nog met Nono zelf heeft gewerkt, gaven de uitvoering extra patina. Maar ook de overige musici, de dirigent James Wood, de musici en de leden van het Groot Om-

roepkoor, voelden zich duidelijk thuis in Nono's veellagige universum.

De vlakke vloeruitvoering van *Spem in Alium* van de renaissance-componist Thomas Tallis vormde een fraai contrapunt met *Caminantes*. Acht groepen van elk vijf zangers bewogen als in een processie rond het publiek. Een minimalistisch werk van de Litouwer Bronius Kutavicius (1932), *De laatste heidense riten*, blonk vooral uit in akoestische effecten. Muzikaal stak de compositie bij de overvloed in de werken van Tallis en Nono pover af.

Bela Luttmer

Tallis, Nono, Kutavicius. Susanne Otto, Roberto Fabbriciani, Radio Kamer Filharmonie, Groot Omroepkoor, Nationaal Kinderkoor o.l.v. James Wood. Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ, 21/6. Uitzending via Radio 4 op 25/6.